

**Samen Maken
We Flevoland**

Samen aan de Slag

Verslag - 4 juli 2024

Samen Maken We Flevoland

Op woensdag 10 juli 2024 was de derde editie van Samen aan de Slag. Dit keer in het Agora Theater in Lelystad. Tijdens deze bijeenkomst luisterden de ongeveer 120 deelnemers samen naar diverse lezingen en discussieerden ze over de toekomst van Flevoland en de grote opgaven die we gezamenlijk willen aanpakken. Het thema 'uitvoeringskracht' stond deze dag centraal: hoe kunnen we beter samenwerken om meer impact te maken?

Er was een brede vertegenwoordiging van maatschappelijke organisaties en ondernemers. Maar ook bestuurders en medewerkers van de gemeenten, waterschap, provincie en het Rijk waren aanwezig.

Iedereen werd ontvangen met een smakelijke lunch en een op maat geschreven compliment van de Complimentenmakers. Een mooie start van een inspirerende dag onder leiding van dagvoorzitter Tineke Stuijzand.

Opening Hein van der Loo

Hein van der Loo, voorzitter van Samen Maken we Flevoland en burgemeester van Almere, heette iedereen van harte welkom. Samen Maken We Flevoland is een samenwerking van de 6 Flevolandse gemeenten, Waterschap Zuiderzeeland en provincie Flevoland. Samen met het Rijk en met input vanuit eerdere bijeenkomsten is de Strategische Agenda Flevoland tot stand gekomen. Deze ‘rollende’ agenda, die regelmatig geactualiseerd wordt, is een plan om via drie pijlers tot een gezamenlijke actie van Rijk en regio te komen:

- 1. Vitale steden en dorpen**
- 2. Toekomstbestendige regionale economie**
- 3. Robuust Natuurlijk Fundament**

En die actie is nodig: Hein was in zijn opening toch wat somber over een aantal vraagstukken waar we in Flevoland voor staan. Denk aan de militaire dreiging, onze kinderen die geen woning kunnen vinden en het klimaat dat achteruitgaat. Maar we kunnen ook hoopvol zijn. Door samen te werken hebben we zelf invloed op de toekomst van onze provincie en het ruimtegebruik. Bij het Rijk wordt gezien dat de Flevolandse overheden de handen ineen hebben geslagen. We moeten samen met de maatschappelijke partners aan de slag om problemen op te lossen en impact

te maken op de toekomst van Flevoland. Daar ging deze dag over! In de eerste editie van Samen aan de Slag in 2022 deed burgemeester Van der Loo de oproep “Flevoland verenigt u!” Hij herhaalde dit nu nog eens.

Samenwerking Rijk en regio door Philippe Spapens

Philippe Spapens is programmadirecteur Rijk-Regio en hij nam ons mee in de belangrijke samenwerking tussen Rijk en Regio. Flevoland is een unieke regio. Onze provincie groeit in aantal inwoners twee keer zo snel als andere regio's. Deze groei vraagt om meer woningen, passende voorzieningen en een groeiende arbeidsmarkt. Om dat te realiseren hebben we de (financiële) hulp van en samenwerking met het Rijk nodig. Er liggen veel kansen in de regio die we samen kunnen ontwikkelen. Denk aan de agro-vis sector, mogelijkheden voor de bouw, aanbod van onderwijs etc. In de korte tijd dat we samenwerken met het Rijk ziet Philippe dat de integrale samenwerking met de departementen van het Rijk merkbaar toeneemt. Dat is een mooie ontwikkeling.

Maar ook de samenwerking binnen de regio is en blijft belangrijk. Volgend jaar wordt de Uitvoeringsagenda geactualiseerd. De regionale maatschappelijke partners willen we via de bestaande structuren en overlegtafels betrekken. Philippe riep de

deelnemers dan ook op om vaker te benoemen wat er speelt zodat het mogelijk een plekje krijgt in de Uitvoeringsagenda. Philippe noemt als voorbeeld dat regionale partners meer aandacht hebben gevraagd voor de zorg- en de recreatiesector. Deze onderwerpen komen in de geactualiseerde Uitvoeringsagenda prominenter aan bod.

Om de uitvoering van de Strategische Agenda Flevoland te coördineren is vorig jaar het Kernteam Regio Flevoland in het leven geroepen. Het is aan dit team om de goede samenwerking in de regio vast te houden en de samenwerking tussen Regio en het Rijk verder te versterken. Hiervoor coördineert het Kernteam de inzet en concrete acties die Rijk en Regio hebben vastgelegd in de Strategische Agenda Flevoland. Het kernteam kan benaderd worden voor vragen over samenwerking of over de agenda.

Lezing Marijn Molema

Marijn Molema is hoogleraar Regionale Vitaliteit en Dynamiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Marijn woont en werkt in Noord-Nederland en hoewel hij daar oorspronkelijk niet vandaan komt, voelt hij zich wel echt een Noord-Nederlander. Hij voelt zich niet specifiek verbonden aan één provincie. Dat komt volgens hem doordat de provincie uiteenvalt in meerdere regio's die zich niet altijd aan de provinciegrenzen houden. Er zijn een legio aan regio's. En regio's kunnen zelfs over elkaar heen liggen. Wil je samen werken aan een regio dan is het belangrijk om het samen betekenis te geven en samen te bepalen wat de regio is en wat de verbindende factor is.

Uitvoeringskracht versterken met Asterix en Obelix

Marijn vraagt aan de deelnemers in de zaal wat zij verstaan onder 'uitvoeringskracht'. Er worden woorden geroepen als doen, rolverdeling, samen, schouders er onder, resultaat. Allemaal goede invullingen. Marijn maakt zelf graag de associatie met de stripfiguren Asterix en Obelix. Obelix staat bekend om zijn kracht en moed. Terwijl Asterix meer omschreven kan worden als vindingrijk en bewust van zijn omgeving en het kennen van de ander. Hij is zich bewust van de wereld om hen heen. Om effectief samen te werken heb je beide karakters nodig.

Chaos in het huis van Thorbecke

Marijn schetst dat ons land zich bevindt in een periode van chaos. Sinds de 19e eeuw gaf het huis van Thorbecke ons veel houvast voor de ruimtelijk ordening. Ons land was redelijk leeg en er was voldoende ruimte. Nu ons land is ingericht en er

bijna geen vrije ruimtes meer zijn, moeten er keuzes gemaakt worden. Daardoor ontstaat chaos in het huis van Thorbecke: er wordt over en weer geschoven met verantwoordelijkheden. Het is niet meer geordend en logisch, zoals het wel altijd was. Om een voorbeeld te noemen: de Startnotitie NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) geeft vanuit het Rijk sturende keuzes, maar na de val van het kabinet is het wachten. Terwijl er vanuit regio's de vraag luidt: "Laat ons doorgaan!"

Samen sterk in de regio

Meer gebiedsgericht werken - zoals bijvoorbeeld de Regio Zwolle laat zien - zou een passend antwoord kunnen zijn op de chaos. Het zijn zelfsturende systemen met een nauwe samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs waarbij ook de samenleving nadrukkelijker betrokken wordt (quadriple helix). Hierbij is het essentieel om elkaar te leren kennen en elkaars taal te spreken: wat willen we samen? Verdiep je in de taal van de ander en bedenk een gezamenlijke taxonomie.

Kennissessies

Het tweede deel van het programma bestaat uit een zestal kennissessies waarvan de deelnemers twee sessies naar keuze konden bijwonen.

1. Een comfortabele stad is geen gezonde stad - Wendy van Kessel

Flevoland staat voor een uitdaging: werken en bouwen aan een gezonde samenleving. Een actieve leefomgeving is belangrijk voor een sociale en leefbare gemeenschap. De manier waarop onze omgeving is vormgegeven beïnvloedt ons gedrag. Veel van Flevoland is oorspronkelijk gebouwd voor een individualistische, suburbane leefstijl die model stond voor de verzorgingsstaat, met Almere en Lelystad als groeikernen.

Deze individualistische opzet draagt volgens Wendy niet bij aan een gezonde leefomgeving. Door de ruime opzet zijn er grotere afstanden tot werk, winkels en andere voorzieningen of familie en vrienden. De auto is daardoor vaak de eerste keuze als vervoersmiddel. Flevoland scoort hoger dan gemiddeld op obesitas, eenzaamheid en depressie, ook onder jongeren en kinderen. Kinderen bewegen steeds minder in een steeds kleiner wordend gebied. Dit roept de vraag op: leven we te comfortabel met als gevolg minder beweging en een toename van welvaartsziekten?

Wendy pleit voor gemengde steden met meer voorzieningen in de directe omgeving. Dit stimuleert het gebruik van actieve vervoersmiddelen en meer lichamelijke beweging. Daarnaast moet de buurt het sociale element zijn in een actieve leefomgeving met veel trage netwerken, zoals looppaden en fietsroutes. Meer veilige openbare ruimte moet worden ingezet voor speelruimte, recreatie en sport met ruimte voor sociale interactie. Bij het bouwen en inrichten van nieuwe wijken is het volgens Wendy belangrijk om niet alleen te focussen op aantallen maar met de inrichting bij te dragen aan een gezonde, sociale en leefbare omgeving.

2. De schijf van drie - Griet Heeg, Johanna Kofferman en Arjan Butter

Met lef en visie werken we samen aan een innovatieve en duurzame toekomst. Urk, Dronten en Noordoostpolder hebben gezamenlijk de ambitie uitgesproken om ieder op hun eigen manier bij te dragen aan brede welvaart. Samen schetsen ze een toekomstbeeld voor 2040: gezond, leefbaar en veilig.

Voor elke gemeente zijn specifieke speerpunten geformuleerd die aansluiten op hun unieke kenmerken:

- Gemeente Dronten: Windvanger, met de nadruk op het behoud en versterken van de sociale cohesie.
- Gemeente Noordoostpolder: Bloeizone, met een focus op positieve gezondheid en preventie, sociale cohesie, participatie en leefbaarheid.
- Gemeente Urk: Golfbreker, met de kernpunten preventie, veiligheid, een positieve leefomgeving, sociale cohesie en jeugdproblematiek.

Inmiddels liggen er meer dan voldoende plannen klaar om uit te gaan voeren. Het is nu het moment om uitvoeringskracht te tonen door de wijken in te gaan en de inwoners te betrekken. Inwoners kunnen vaak goed out of the box denken en weten wat er speelt in hun wijken. Tijdens het interactieve deel van de sessie werd aangevuld dat bottom-up communicatie met de inwoners belangrijk is om hen echt te betrekken bij het hele proces. Zodat ze niet het gevoel krijgen dat er een bedacht plan over hen wordt uitgerold. Overheden kunnen faciliteren, maar 'bouwen geen samenleving'. Dat is aan de bewoners zelf.

Het doel is om vanuit de samenleving een systeemverandering te realiseren, met een focus op brede welvaart, vitale kernen en gezonde buurten.

3. Monitoring van inzet en samenwerking: tech en transitie - Judith Lekkerkerker en Marc Bloemendaal

De bijeenkomst had ook een primeur: de Monitor Tech en Transitie werd gepresenteerd. Gemeente Almere, gemeente Lelystad en provincie Flevoland werken samen met het bedrijfsleven en de onderwijssector aan de economische ontwikkeling van de regio. Onder tech en transitie rekenen we onder meer de sectoren ICT, energie, bouw, voedsel en mobiliteit. De monitor moet helpen om de gezamenlijke inzet goed neer te zetten, de voortgang te monitoren en de samenwerking te versterken met ondernemers, onderwijs en overheid.

Op dit moment is het aantal mensen dat werkzaam is in de techsector zo'n 30% van de totale werkgelegenheid in Flevoland. Maar daar zit nog veel groeipotentieel. De groeiagenda richt zich vooral op:

- Kennis en talent
- Stimuleren van ondernemerschap met startups en financiering
- Innovatie districten en fieldlabs als gezamenlijke werkplekken
- Marketing (allemaal hetzelfde verhaal uitdragen)
- Netwerken & clusters

De monitor is gevuld met gegevens uit datasets, internetdata, vacaturedata en de resultaten van de uitvraag onder bedrijven. Er is veel informatie opgehaald om met samenwerkingspartners in gesprek te gaan. De analyse van de monitor brengt nieuwe inzichten:

- Het aantal banen in onze regio stijgt sterker dan in andere regio's
- Het aantal hoogopgeleiden in Flevoland stijgt sneller dan het landelijk gemiddelde
- Flevoland heeft veel WO-studenten, jongeren blijven vaker thuis wonen

De data van de monitor geeft ook informatie die gebruikt kan worden om interventies te plegen om kinderen en jongeren te motiveren om een technische opleiding te kiezen.

De monitor is tot het jaar 2028 beschikbaar. Vanwege privacyregelgeving is de monitor voornamelijk voor intern gebruik maar highlights worden online gepresenteerd voor breder gebruik. De dataset is gevuld met gegevens uit Almere. De monitor biedt wel mogelijkheden om gegevens van andere regio's in te lezen. Dit

vraagt wel om maatwerk en extra inspanning om deze dataset met gegevens aan te vullen.

4. Aan de slag met het versterken van Flevolands human capital - Joke van der Zee en Jochum Muurling

In deze kennissessie kwamen verschillende voorbeelden aan bod over samenwerking op het gebied van het versterken van het human capital in Flevoland. De Economische Visie 2023 (Provincie Flevoland) vormt het uitgangspunt en de samenwerking richt zich vooral op de stuwende sectoren die sterk zijn in Flevoland en waar mensen voor nodig zijn: tech, logistiek, bouw, maritiem en agrofood. Vervolgens wordt er gefocust op de transities: energie, digitale economie, bouwen & wonen, landelijk gebied.

In de uitvoeringsstrategie wordt gewerkt langs drie lijnen:

1. Generiek (basis op orde)
Iedere ondernemer merkt iets van de strategie
2. Specifiek (clusters sectoren gebieden)
Denk bijvoorbeeld aan de personeelsvraagstukken in clusters als maritiem en agro-food
3. Transitie (opgaven)
We werken bijvoorbeeld aan een interactieve kaart en dashboard om inzichtelijk te maken wat er gebeurt

Tegenwoordig bevindt 30% van de werkgelegenheid zich in de gemeenten Lelystad en Almere. De Regiodeal is dan ook belangrijk om met het Rijk afspraken te maken voor versterking voor:

- Het aanwenden van middelen om een relatief kwetsbare economie te versterken (denk aan elektrificatie (energietransitie), circulaire bouw en chiptechnologie)
- Het versterken van de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs
- Het ontwikkelen van talent

Voorbeeld uit de praktijk DigiLab

Digitale geletterdheid vraagt meer aandacht. Zowel in de huis-, tuin- en keukentoeepassingen als in de bedrijfsdigitalisering. Van jongeren wordt verwacht dat zij zichzelf vaardig maken in digitalisering. Dat is echter niet vanzelfsprekend onder jongeren. Zij hebben juist ondersteuning nodig bij het werken met

automatisering. Via DigiLab werken studenten aan real world digitale challenges van lokale ondernemers. Leerlingen krijgen een bedrijf toegewezen en na een presentatie door een ondernemer gaan zij op school aan de slag met het innovaties en vernieuwingen.

Vanuit de deelnemers aan deze kennissessie is verzocht om nadrukkelijk ook een soortgelijk initiatief op te zetten voor de zorgsector passend bij de vraagstukken die daar spelen. De komende jaren worden in de zorgsector grote problemen verwacht door de tekorten aan personeel.

5. Lange termijn denken en de theorie van kleine stapjes - Marnix Kluiters

In de kennissessies vertelt Marnix over het stimuleren van veranderingen en het nemen van verantwoordelijkheid in tijden van grote transities. Marnix start zijn verhaal met de grootste verandering in zijn leven: het verliezen van zijn zicht toen hij

twintig jaar was. Na het opgeven van zijn studie belandde hij in de podcastwereld en startte de podcast 'Ecosofie', de wijsheid van het huis: economie, ecologie en filosofie. Die drie samen betekenen een goed leven voor iedereen, binnen de ecologische grenzen van onze aarde. Voor zijn podcast sprak hij al met ruim 130 mensen uit bedrijfsleven, politiek en wetenschap. De conclusie die Marnix uit de vele gesprekken haalt is: transities zijn complex, een grote uitdaging, maar hij ziet in alle verhalen een rode draad in hoe verandering plaatsvindt.

Rode draad voor verandering

Succesvolle transities ontstaan door meerdere kleine veranderingen die uiteindelijk een stabiel systeem doen kantelen tot een verandering die niet zomaar terug te draaien is. Dat zien we niet alleen in ecologische processen, maar ook in sociaaleconomische transities. Systemen waar we vanaf willen, moeten we fragieler maken. En tegelijk zorgen dat we weerbaar worden voor een frisse duik naar een nieuw systeem. We zien vaak dat het misgaat omdat we transities van boven proberen op te leggen. We willen snel, systeem breed en diepgaand de verandering realiseren. Helaas mislukt dat vaak en komt er geen verandering op gang.

Het is belangrijk om te kijken naar grote en kleine verandering. We hebben grote verandering nodig, maar het begint met kleine verandering. Stapje voor stapje, maar wel met diepgaande stappen. Het aantal mensen die je meekrijgt in de verandering groeit gaandeweg. De 'koplopers' doen het eerst mee, dan de first followers en uiteindelijk volgen er meer.

Om te oefenen in verandering vraagt Marnix de deelnemers om in groepjes na te denken over kleine verbeteringen in de praktijk: hoe ken je dit uit het verleden en kun je dit toepassen in het eigen werkveld? Enkele voorbeelden:

- Het feit dat we hier zo bij elkaar zijn, in het kader van SMWF. Dat is begonnen met kleine stapjes. Het gaat al lang over samenwerken. Maar uiteindelijk zitten we hier wel met een hele hoop mensen om een volgende stap te zetten, met een strategische agenda. De energietransitie in Flevoland is heel coöperatief ontstaan. Er zijn mensen opgestaan. En daarom zijn we uiteindelijk koploper geworden in Flevoland.
- Bij de landbouwopleiding wordt lesgegeven in agrarisch natuurbeheer en milieukunde. In de jaren 90 was dat echt een uitdaging. Maar er zijn nu veel collectieven, initiatieven, het agrarisch natuurbeheer heeft draagvlak. Daar is dan misschien toch een steentje aan bijgedragen.

Tot slot: je kunt niet bewijzen dat kleine stapjes effect hebben gehad, maar je hebt wel je steentje bijgedragen. Met systeemverandering gooi je eigenlijk steeds een steentje in de vijver. Eerste zie je die niet, maar uiteindelijk steekt de berg er bovenuit.

6. Samen aan de slag met groene en gezonde wijken in Flevoland - Lourens Formsma

We staan voor een grote woningbouwopgave, in Nederland en in Flevoland. Ondertussen is er ook behoefte om natuur te behouden en de biodiversiteit te versterken. Het is vaak een uitdaging om voldoende groen te behouden in de stad. Er ontstaat snippergroen en de kwaliteit neemt af.

Groen en bewegen zijn belangrijk voor ons welbevinden en specifiek voor ouderen en groepen met een kwetsbare gezondheid. De levensverwachting van Nederlanders neemt nog steeds toe, maar tegelijkertijd leven wij steeds korter in een goede gezondheid. Dit gegeven is een belangrijke reden om meer te investeren in gezonde omgevingsfactoren.

Het doel is om de natuur dichterbij te brengen door groen toegankelijk en beleefbaar te maken. Dat vraagt om samenwerking met het lokale netwerk zodat er een gedeeld gevoel van eigenaarschap ontstaat. Dagelijks natuurcontact is niet vanzelfsprekend. De actieradius van een grote groep mensen is niet groter dan de eigen buurt.

Aandachtspunten:

- Werk integraal samen, met lokale netwerken
- Wees duidelijk wat je van participanten verwacht
- Gebaseerd op intrinsieke motivatie
- Geef ruimte om iets te laten ontstaan
- Nadenken over toekomstig gebruik, behoud en programmering

‘Als je iets realiseert, zet er dan een boom naast’.

Afsluiting

Het was een lange en intensieve dag. En wat heeft deze dag ons opgeleverd? Hein van der Loo, Philippe Spapens en Philip Makkink bezochten ook de kennissessies en vatten de dag samen en ze beantwoorden vragen van de deelnemers.

We noemen de belangrijkste conclusies:

- Er waren mooie deelsessies die heel leerzaam waren. Opvallend was de dynamiek en de interactie tijdens de sessies.
- Door de dag heen werd steeds meer duidelijk dat we moeten leren om elkaars taal te spreken. Philippe benoemt dat hij gewend is om de taal van de fysieke leefomgeving te spreken, maar dat is een wereld van verschil met de taal van het onderwijs.

- Ook werd duidelijk dat de aandacht voor de sociaal maatschappelijke sector nadrukkelijker aan bod moet komen. De komende jaren zijn de problemen in de zorg in Flevoland niet te overzien. Zeker als er extra woningen gebouwd gaan worden: dan is er nog meer behoefte aan medewerkers in de zorg.
- Hein benoemt dat we ook binnen Flevoland uit deelregio's bestaan. Dus als hij zijn oproep doet tot "Flevoland verenigt u" dan start dat met het begrijpen van de verschillende gebieden in Flevoland. Begin bij het inleven van iedereen in Flevoland. Almere en Lelystad zijn fundamenteel anders dan bijvoorbeeld Zeewolde. De Ketelbrug lijkt soms een barrière te zijn tussen NOP en Zuidelijk Flevoland.
- De metafoer met Asterix en Obelix uit de lezing van Marijn Molema kwam tijdens de dag steeds terug. Maar hoe breng je deze twee samen of met andere woorden: hoe breng je de werkvelden dichterbij elkaar? Hein reageert: "We hebben nu verschillende tafels waar thema's besproken worden. Laten we geen extra tafels organiseren maar maak per tafel concrete afspraken. Maak kleine stapjes en lever aan het einde van het jaar liever één ding goed op dan 6 dingen half. Samenwerken kost nu eenmaal meer tijd."
- Hoe zorg je ervoor dat je de uitvoeringskracht versterkt? Sommige thema's zijn tenslotte nog niet belegd. Philippe legt uit dat de plannen nu vooral zijn geschreven door de overheid. De Uitvoeringsagenda wordt komend jaar herzien dus het is mogelijk om input mee te geven. Maar het blijft een lastige puzzel. Aan het eind van de rit zijn het de bestuurders (democratisch verkozen) die de keuzes maken om te investeren. Daarnaast is het een proces van de lange adem: wat we nu beslissen, wordt over een aantal jaar gerealiseerd.
- Daar komt de vervolgvraag op: Wat zijn de grootste blokkades die de uitvoeringskracht in de weg zitten?
 - Capaciteit, geld (investeringen uit het Rijk), politieke continuïteit. Voor veel projecten is de politieke discontinuïteit een uitdaging, omdat je dan het verhaal opnieuw moet vertellen.
 - Roger de Groot (burgemeester Noordoostpolder) vult vanuit de zaal aan: leer elkaar kennen! Je merkt tijdens de kennissessies ook wel dat je soms niet op de hoogte bent wat er speelt en waar je elkaar kan helpen. Van onderop.

Afsluitende woorden

- Philip Makkink: Denk ook aan ons, als maatschappelijk partner. Wij pakken de handschoen graag op! We zien juist aan de hand van de gesprekken hoeveel energie er is en hoeveel er mogelijk is. Het is leuk om kleine stapjes te maken.
- Philippe: Gezondheidszorg als thema is ontzettend belangrijk.
- Hein: Flevoland verenigt u, dat kan alleen als je elkaars taal spreekt, elkaar begrijpt en verbinding legt.

Alle deelnemers worden hartelijk bedankt voor hun aanwezigheid en de actieve bijdrage aan deze dag.

Samen Maken We Flevoland is een samenwerking van:

Fotografie: Daniel Sylla, September 2024